

Varsinais-Suomen liitto
Egentliga Finlands förbund
Regional Council of Southwest Finland

UPPDATERING AV EGENTLIGA FINLANDS SKÄRGÅRDSPROGRAM FÖR ÅR 2011

Uppdatering av Egentliga Finlands skärgårdsprogram för år 2011

2011

ISBN 978-952-5599-60-2

Egentliga Finlands förbund

PB 273 (Bangårdgatan 36) 20101 Åbo

(02) 2100 900

www.varsinais-suomi.fi

INNEHÅLLSDISPOSITION

FÖRORD	4
1. BAKGRUND	5
2. NULÄGET	6
3. UTVECKLINGSÅTGÄRDER OCH ANSVARIGA PARTER 2011	8
3.1. Skärgårdstrafiken och telekommunikationerna	8
Skärgårdstrafiken	8
Telekommunikationerna	9
3.2. Skärgårdsturismen och de andra näringarna	10
Skärgårdsturismen	11
De andra näringarna	12
3.3. Boendet i skärgården	13
3.4. Miljön	14
3.5. Skärgårdskulturen	17

FÖRORD

Den förhandenvarande uppdateringen av Egentliga Finlands skärgårdsprogram för år 2011 godkändes den 20 december 2010 av Egentliga Finlands förbunds landskapsstyrelse.

Uppdateringen av Egentliga Finlands skärgårdsprogram 2011 kompletterar och preciserar för vår skärgårds del Egentliga Finlands landskapsprogram 2011 – 2014 och dess verkställighetsplan 2011 – 2012.

Den är också en komprimerad och aktualiserad fortsättning på Egentliga Finlands skärgårdsprogram 2006 - 2008.

Den koncentrerar sig uttryckligen på de mest aktuella och centrala utvecklingsfrågorna för vår skärgård år 2011, men den tar också till vissa delar ställning till skärgårdens utveckling på lång sikt. Många av de behandlade frågorna är sådana som är sinsemellan tätt kopplade och behandlas under flera rubriker.

1. BAKGRUND

Linjerna och betoningarna i fråga om de utvecklingsåtgärder som förts fram i Egentliga Finlands förbunds skärgårdsprogram 2006-2008 har till många delar förverkligats, men på många punkter finns det ännu t.o.m. mycket att utveckla. Detta är naturligt, eftersom vi lever i en snabbt föränderlig verksamhetsmiljö.

Linjerna för skärgårdspolitiken på riksnivå stöder för sin del utvecklandet av landets största skärgårdsområde, Egentliga Finlands skärgård. Sådana är särskilt skärgårdslagen (494/81, 1138/93), skärgårdens förordning om skärgårdskommuner och skärgårdsdelarna i andra kommuner (686/2008) och statsrådets principbeslut om utveckling av skärgården åren 2010 - 2011 (13.5.2009).

I denna uppdatering av Egentliga Finlands skärgårdsprogram för år 2011 koncentrerar man sig speciellt på de viktigaste och mest aktuella frågorna i praktiken med hänsyn till Egentliga Finlands skärgård, vilka man kan påverka på kort sikt. Å andra sidan för man fram de frågor som på lång sikt förutsätter exempelvis ändringar i lagstiftningen och effektiva åtgärder av intressebevakningen.

Dessa viktiga och aktuella frågor har i ett omfattande samarbete behandlats i många olika sammanhang. Egentliga Finlands förbunds skärgårdskommission har under år 2010 behandlat dessa för hela vår skärgård aktuella och viktiga frågor i vid skala vid sina egna möten. De har behandlats vid Egentliga Finlands förbunds årliga skärgårdsseminarium i april 2010 och vid Skärgårdsdelegationens riksomfattande skärgårdsseminarium i juni 2010.

I den riksomfattande Skärgårdsdelegationen har man likaså behandlat viktiga frågor angående Egentliga Finlands skärgård enligt uppdrag av Egentliga Finlands tre ordinarie delegationsmedlemmar och skärgårdsombudsman som sakkunnigmedlem.+-

Aktuella frågor för skärgårdstrafiken har behandlats i Delegationen för skärgårdstrafiken och vid två separata seminarier om aktuellt som berör skärgårdstrafiken.

Frågor om Skärgårdshavets tillstånd har för sin del behandlats i de olika organen för programmet Pro Skärgårdshavet och vid seminarier.

Stugboendet och boendet i en andrabostad har likaså varit temat vid många särskilda seminarier och sammankomster. Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi, Skärgårdshavets biosfärområde och Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete har i synnerhet verkat som främjare av skärgårdskulturen och gör det även år 2011.

2. NULÄGET

Egentliga Finlands havsskärgård utgör ungefär hälften av hela landets skärgårdsområde, inklusive inlandets skärgårdsområde, man må sedan mäta med vilka mätinstrument som helst. Egentliga Finlands skärgård består i dag av nio (9) kommuner, av vilka tre (3) av statsrådets förordning har definierats som skärgårdskommuner och sex (6) som kommuner med skärgårdsdelar. Från början av 2011 avförs en kommun (Masku) från gruppen av kommuner med skärgårdsdelar, då kommundelen Livonsaari i Villnäs införlivas med Nådendal.

De kommunsammanslagningar som skett har i fråga om de tidigare egentliga skärgårdskommunerna Rimito och Velkua, som i sag hör till Nådendal, förändrat deras skärgårdsstatus till kommuner med skärgårdsdelar och medfört förändringar i statsandelarna. Det s.k. Paras-projektet avslutas i slutet av år 2011 och sammanslagningsavtalet är inte längre juridiskt bindande, dvs. sammanslagningsavtalet förpliktar inte längre därefter den nya sammanslagna kommunen. Detta förutsätter i fortsättningen intressebevakning på alla nivåer för att trygga åtgärderna i praktiken.

Fyra (4) av Egentliga Finlands fem (5) regionkommuner har sådana skärgårdsområden. I landskapets skärgårdskommuner finns det 23 700 invånare och i kommunernas skärgårdsdelar 6000, dvs. de fast bosatta invånarna i ett skärgårdsområde är inemot 30 000 (31.12.2009). Av dessa är de svenskspråkiga cirka 15 000, varför tvåspråkigheten är ett alldeles särskild karakteristiskt drag i vår skärgård. På öarna utan fast vägförbindelse finns det inemot 4 300 invånare. Öarnas antal är cirka 22 000 och de bebodda öarna är cirka 150.

Egentliga Finland är landets stugrikaste landskap med sina nästan 48 000 stugor. Landets stugrikaste kommun är Väståboland (8 300). Salo placerar sig som den fjärde (7 000) och även Kimitoön (4 500), Nådendal (4 000) och Nystad (3 800) placerar sig bland landets tio mest stugrika kommuner. Tre fjärdedelar av hela landskapets stugor ligger i skärgården och stugboare finns det i dem cirka 110 000 - 140 000.

Skärgårdstrafiken grundar sig på landsvägslagen och lagen om främjande av skärgårdens utveckling. Av hela landets 42 färjplatser är 18 belägna i Egentliga Finlands skärgård. Skärgårdshavet har 12 rutter för förbindelsebåttrafiken (sommartid 14). Färjbryggor finns det i Skärgårdshavet 84 st., landsvägsbryggorna är cirka 60 st. och förbindelsebåtsbryggorna cirka 90. Förbindelsebåtarna transporterar cirka 170 000 passagerare per år och cirka 35 000 fordon. Största delen av dem faller på Skärgårdshavets lott. För de fast bosatta i skärgården köps det tjänster för tung transport inom Skärgårdshavets område av anslaget i statsbudgeten.

Programmet för byggandet av broar siktar till att ersätta med en bro på de punkter, där det är ekonomiskt lönsamt ur väghållarens synvinkel sett. I programmet finns det med 4 objekt i Skärgårdshavet, av vilka Lövöbron på Kimitoön ersätter färjan på våren 2011.

I Egentliga Finlands skärgård har Skärgårdshavets forskningsanstalt vid Åbo universitet och Åbo Akademis institution för miljö- och marinbiologi verkat och utfört banbrytande forskning om Skärgårdshavet. Skärgårdshavets nationalpark är inrättad år 1983, Skärgårdshavets biosfärområde år 1994 och Pro Skärgårdshavet-programmet år 1999.

Skärgårdens Ringväg (Stora och Lilla) har etablerat sin ställning och erbjudit skärgårdens turistföretagare säkrare och långsiktigare utvecklingsmöjligheter.

Aktörerna i Egentliga Finlands skärgård har allt sedan år 1978 aktivt deltagit i programmet Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete. Även via EU:s Interreg-program har man likaså aktivt och med eget initiativtagande verkat under hela EU-medlemskapets tid. Ansvar för förvaltning och kontroll av Central Baltic Interreg IV A-programmet 2007-2013 innehas av Egentliga Finlands förbund och även förvaltnings- och ekonomiansvaret för Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete övergick fr.o.m. 1.7.2010 till Egentliga Finlands förbund.

Inom Egentliga Finlands skärgårdsområde har man inom EU-projekt de senaste åren rätt effektivt kunnat utnyttja de nationella och EU-anlagen inom ramen för EU-programmen. Till exempel under programperioden 2000 - 2006 allokerades sammanlagt 27 miljoner euro från alla EU- och nationella finansieringskällor till Åbolands dåvarande åtta (8) kommuner. För de övriga skärgårds- och skärgårdsdelskommunerna som är belägna i andra regionkommuner har det inte funnits exakt uppgift om motsvarande summa pengar, men enligt en upplyst bedömning hänfördes cirka en fjärdedel i jämförelse med siffrorna för Åboland till dem eller totalt cirka sju (7) miljoner euro. Totalt hänfördes cirka 34 miljoner euro i EU- och nationell projektfinansiering till Egentliga Finlands skärgårdsområde.

Läget för programperioden 2007 - 2013 är i november 2010 följande:

Regionkommun	Projekt st.	Stödsumma €	Totalkostnader €	Arbetslöshet % november 2010
Vakka-Suomi	171	9 433 500	22 565 049	8,5
Åboland	148	10 458 308	19 025 615	6,1
Loimaa	152	8 991 842	23 229 745	7,3
Åbo	143	14 951 759	25 060 199	9,9
Salo	67	3 239 056	7 128 930	10,0
Egentliga Finland	681	47 074 465	97 009 538	9,5

Källa: Egentliga Finlands projektnät <https://vshanke2007/info>

Vidare finns det totalt 167 st. projekt som täcker hela landskapet. Stödsumman för dessa projekt är totalt 28 025 101 € och totalkostnaderna 37 939 239 €.

I jämförelse med den föregående programperioden ligger man vid mitten av denna programperiod av olika skäl klart efter i projektverksamheten. Ännu förefaller det åtminstone möjligt att komma till motsvarande resultat som för den föregående programperioden, då verksamheten intensifieras.

3. UTVECKLINGSÅTGÄRDER OCH ANSVARIGA PARTER 2011

I det följande koncentrerar man sig på de fem mest centrala prioriterade områdena för utvecklingen i Egentliga Finlands skärgård. I början av varje prioriterat område har samlats de framtidsvisioner som förts fram i Egentliga Finlands skärgårdsprogram 2006 – 2008.

3.1. Skärgårdstrafiken och telekommunikationerna

Framtidsvisionen 2020

I Egentliga Finlands skärgård

- har genom utvecklingsåtgärder inom trafiksystemet goda fungerande trafikförbindelser tryggats
- utför ett stort antal av statens och kommunernas tjänstemän samt arbetstagare inom den privata sektorn distansarbete till en del i sin andrabostad, hemma eller i distansarbetscentralen av hög standard genom att utnyttja bredbandsteknik.

Skärgårdstrafiken

Riktningen för att utveckla skärgårdstrafiken är klar. För servicenivån finns en anvisning, enligt vilken servicen tryggas på nuvarande nivå. De framtida avtalen ingås som långvariga och förnyandet av fartygen har inletts. Utmaningarna är redan nu och kommer att även i fortsättningen att vara bl.a. en förnyelse av förförpraxis, exceptionella situationer och turismens behov samt marknadsläget i allmänhet och enhetliga avtalsmodeller.

Skärgårdstrafiken har i flera år varit ett viktigt spetsprojekt för Egentliga Finlands förbund. Statens årliga tilläggsbudgeter har varit det verktyg, med vilket man från år till år har bedrivit intressebevakning vid genomförandet av statsbudgeten. Fastän ett par av de senaste åren har varit mera smärtfria än de tidigare i detta avseende, så finns det åter i budgetpropositionen för år 2011 ett underskott för att trygga förbindelsebåtstrafiken på dess nuvarande servicenivå och på grund av den höjda kostnadsnivån på cirka en miljon euro, vilket underskott åter måste skötas med en tilläggsbudget. Det positiva i budgetpropositionen är att det för första gången är möjligt att ploga de enskilda isvägarna med anslagen i budgeten för år 2011.

Finansieringen av skärgårdstrafiken i statsbudgeten är år 2010 cirka 50 miljoner om året. Trafikmyndigheterna (Egentliga Finlands ELY central) uppskattar att finansieringen för skärgårdstrafiken borde höjas till 60 miljoner euro per år, för att situationen vore på en hållbar grund, dvs. den nuvarande servicenivån kunde tryggas och fartygsparken kunde förnyas.

Den mest föråldrade fartygs- och färjparken och bryggkonstruktionerna har kontinuerligt varit föremål för intressebevakningen. Nu håller det på att bli en förbättring i situationen. Situationen för att förnya skärgårdsfartygen är enligt trafikmyndigheterna följande:

1. Fartygsanskaffningarna enligt avtalen: Med Finlands Färjetrafik Ab (f.d. Destia) har avtal ingåtts om vissa färjplatser. Detta gör det möjligt att förnya några fartyg.
2. Upphandlingen av (2) nya landsvägsfärjor har inletts år 2010. Den ena av färjorna kommer till Skärgårdshavet. De kan tas i bruk om tre (3) år 2013.
3. Därtill beredde trafikmyndigheterna i framställningen för tilläggsbudgeten våren 2010 en framställning om att inrymma två (2) förbindelsebåtar med oljebekämpningsberedskap i de kommande serviceavtalen. I bruktagandet av fartygen kunde på så sätt förverkligas år 2013.

Projektet för att ändra avsnittet Iniö,Dalen och Houtskär av Skärgårdens Ringväg pågår och enligt bedömnin-garna kan förbindelsen bli landsväg tidigast 2012.

Trafikidkarna i skärgården och även turismföretagarna behöver klart längre avtal för att tryggt göra investeringar och utveckla sin näring. En förbättring är på kommande för detta problem, eftersom avtalsperioderna förlängs till 10 - 15 år redan i den närmaste framtiden genom åtgärd av trafikmyndigheterna.

Som aktuella exempel i praktiken, vilka inverkar på genomförandet av skärgårdstrafiken år 2011, kan följande åtgärder nämnas:

- På Nagu norra rutt trafikerar m/s Falkö och Arctia Saaristovarustamo Oy (f.d. Finstashtip) svarar för att trafiken sköts, för tidtabellerna och informationen.
- År 2010 konkurrensutsattes Nagu södra rutt och på grundval härav svarar JS Ferryways Oy Ltd för att trafiken sköts år 2011. År 2010 har även Hitis ruttområde konkurrensutsatts (2013 - 2022 + beredning för oljebekämpning), avtalen om landsvägsfärjetrafikservicen på Skärgårdsvägen 2011 - 2012 (Pargas-Houtskär) + ett långt avtal fr. o. m. 2013.
- Den s.k. upphandlingskliniken genomfördes år 2010 (ELY + serviceproducenterna + en utomstående konsult).
- Arbetet på Lövä bro pågår och bron blir enligt uppskattningarna färdig på sommaren 2011.
- Arbetet på Samsaari brygga utfördes år 2010.
- Arbetena med att utvidga parkeringsplatsen i Pärnäs blev färdiga på sommaren 2010.

Kapacitetsbristen har tillsvidare varit sporadisk, men man borde i mån av möjlighet undvika att föra fordon till öarna.

I denna trafiksystemplan som är under arbete (Egentliga Finlands ELY central) betonas turismen, fastän förväntningarna på extra tjänster för turisterna inte betydligt kan utökas genom finansieringen för att upprätthålla grundfarleden, för vilket förhoppningsvis en tillräcklig finansiering kommer från statsbudgeten.

Under år 2010 pågår i Nagu i Väståboland en planering av en rutt för den lätta trafiken, men genomförandet är ännu öppet. För planeringen av arbetena har landskapets utvecklingspengar använts. Denna åtgärd skulle effektivisera och öka speciellt utnyttjandet av Ringvägarna och därigenom även inkomsterna för turismföretagarna. Målet är att byggandet av cykelvägar år 2011 kan fortsättas på de fortsatta avsnitten av Ringvägarna. Speciellt gäller detta cykelvägsavsnitten på Ringvägen i Gustavs. Dessa åtgärder har förutom på trafiksäkerheten en direkt verkan på cykelturismen.

ELY centralen och de skärgårdskommuner som berörs av tidtabellerna kommer sinsemellan överens om detaljerna i tidtabellerna för förbindelsebåtstrafiken för sommaren 2011.

Eftersom processen för handläggningen av landskapsplanen pågår som bäst, tas inte i detta sammanhang och i detta skede ställning till behandlingen av förbindelsen Pargas - Nagu och Öro-farleden. Landskapsfullmäktige fattar i fråga om dem ett beslut i december 2010.

Ansvariga parter: Egentliga Finlands ELY central, Delegationen för skärgårdstrafiken, trafikidkarna, kommunerna, Egentliga Finlands förbund.

Telekommunikationerna

Statsrådets beslut om att stödja snabba bredbandsförbindelser i glesbygdsområden med 66 milj. € var det rätta till utgångspunkterna. Beredningen av lagens verkställighet och statsrådets beslut om nivån för den finansiering som ska komma från kommunerna har väsentligt hindrat möjligheterna för skärgårdskommuner-

na i Egentliga Finland att delta i finansieringen av projektet. Det finns ett hot att "Bredband för alla"-projektets framskridande i den utsträckning som planerats, kan äventyras.

Utgångspunkten för projektprogrammet som rör Egentliga Finlands bredband och pilotprojektet för huvudöarna i Houtskär var den nivå på 22 % som ministeriet fört fram som kommunfinansiering. Avsikten var att den finansiering på 25 milj. € som Europeiska unionen anvisar för Finland fördelas mellan alla kommuner sålunda att den i lagen inskrivna kommunandelen på 33 % skulle vara 22 %. Senare beslutade statsrådet att kommunandelarna varierar mellan 8.22 och 33 %, allt efter hurdan kommunens ekonomiska situation är och förhållandena för att genomföra bredband.

De kommunsammanslagningar som skett har förändrat den ekonomiska ställningen för kommuner som tidigare verkat som självständiga. Ministeriets kommunlista vore en annan, om kriterierna hade tillämpats på de tidigare självständiga kommunerna Iniö, Houtskär, Korpo och Nagu som nu hör till staden Väståboland och kommunen Velkua, som nu hör till staden Nådendal samt Hitis skärgård som hör till Kimitoön.

Egentliga Finlands förbund har inte i sina ställningstaganden godkänt den nya betalningsnivå på 33 % som planerats för kommunerna i den nya kommunförteckningen. Förbundets ställningstagande är att kommunernas finansieringsansvar inte i någon kommun vore större än 22 % och att procentandelen vid behov kunde variera i de olika delarna av kommunerna. Någon ändring i utgångspunkterna för projektet Bredband för alla erhålls inte, eftersom den statliga tilläggsfinansiering som gör ändringen möjlig, inte kommer att anvisas i detta skede. Projektet Bredband för alla är trots problemen en bra möjlighet att bringa fasta bredbandsförbindelser till områden med glesbebyggelse. Egentliga Finlands förbund utreder alltjämt möjligheterna att starta projekten. Utvägarna är att förminska och avgränsa områdena sålunda att i dem ingår ett, från operatörernas synpunkt sett, skäligt antal i fråga om kostnaderna dyra, avsides belägna kunder. I vissa fall ges operatörerna en möjlighet att binda anbudet till antalet kunder som genast tar abonnemanget. Anbudet vore gällande först då operatören efter exv. tre månader har funnit ett antal kunder som uppfyller villkoret.

Ansvariga parter: Kommunikationsministeriet, kommunerna, operatörerna, andra företag, Egentliga Finlands förbund, Egentliga Finlands ELY central.

3.2. Skärgårdsturismen och de andra näringarna

Framtidsvisionen 2020

Egentliga Finlands skärgård

- * är ett av landets mest betydande turism- och rekreationsområden och ett målområde för utländska turister och turismen som beaktar principerna för en hållbar utveckling har befast sin ställning som den viktigaste näringen i skärgården.
- * Där verkar företag och arbetskraft med kunnande på praktisk nivå och lämpliga för skärgården.
- * Där producerar skärgårdens traditionella näringar högklassiga produkter för krävande kunder med betalningsförmåga.
- * Den nya småskaliga företagsverksamheten är livskraftig.
- * Växelverkan och samarbetet med aktörerna i Åbo stadsregion är planmässiga och vardagliga.
- * Den utländska arbetskraften utgör en viktig del av skärgårdens arbetsmarknader och den sociala strukturen.

Skärgårdsturismen

Skärgårdsturismen jämte sammanhörande näringar har under de senaste åren stigit fram som den viktigaste näringen i skärgården. Särskilt betydelsen av Skärgårdens Ringvägar (Stora och Lilla Ringvägen) har varit ansevärd. Arbetet för lärdomsprovet "Saariston Rengastien sosioekonomiset vaikutukset Varsinais-Suomen saaristokunnissa" (De socio-ekonomiska effekterna av Skärgårdens Ringväg i Egentliga Finlands skärgårdskommuner) (Riina Lundman) visade att de turister som under åren 1996 - 2006 färdades på Skärgårdens Ringväg lämnade kvar pengar för service inom målområdet totalt cirka 16,4 miljoner euro.

Jämte multiplikatoreffekterna var den direkta turisminkomst som Skärgårdens Ringväg gav upphov till, sammanlagt cirka 19,7 miljoner euro. För utvecklandet av Ringvägarna blev de direkta kostnaderna för samhället under den tiden minst 3 miljoner euro, så verkningarna har verkligen varit positiva.

Ringvägen har haft positiva verkningar både på den regionala ekonomin och speciellt på turismföretagens verksamhet, varför Ringvägen verkligen kan betraktas som en projekthelhet, som stöder skärgårdens regionala utveckling. Med tanke på den fortsatta utvecklingen är de centrala åtgärderna i synnerhet att trygga en tillräcklig finansiering för förbindelsebåttrafiken i statsbudgeten, en kraftigare utveckling än tidigare för att produktifiera turismvägen genom åtgärd av turismföretagen och en bättre koordinering av samarbetet mellan företagen.

Kommunikationsministeriets förordning om avgiftsfri förbindelsebåttrafik trädde i kraft den 1 september 2009. Indirekt ger sloandet av avgifterna upphov till ett tryck på att granska dem även på förbindelsebåtsruterna, vilka sköts av en privat trafikidkare med stöd av ELY centralen. Avgifterna slopas senare även för trafiken med understöd, i takt med att man i trafikservicen för rutterna i fråga övergår till serviceavtal.

Detta igen har ytterst sannolikt en betydande verkan till att antalet resande ökas och på investeringsbenägenheten för turismföretagarna och att utveckla verksamheten. En positiv verkan av samma slag torde medföras av att trafikmyndigheterna redan har beslutat förlänga avtalen som ingås med trafikidkarna så att de är 10 – 15 år långa.

En faktor som också begränsar skärgårdsturismen sommartid har redan länge varit att skolornas ferier förläggs så att skolorna börjar redan i mitten av augusti. Detta har varit synnerligen besvärligt med tanke på servicen för andra europeiska turister, då augusti är den vanligaste semester månaden i Europa. Skoleleverna kunde vara sommararbetare ännu i augusti hos turismföretagen och även inom lantbruket. Då marknadsföringen kunde ske även till utländska turister, kunde turismföretagarna vid Ringvägarna förlänga sin säsong och skaffa sig extra inkomster. Turistsäsongen för Stora Ringvägen förlängdes i själva verket redan år 2010 genom det projekt som pågår och så kan man göra även åren 2011 - 2012. På så sätt kan turismföretagen vid Ringvägen sköta sin marknadsföring tryggt redan på turismmässan i januari 2011. Nådendals stad har de facto fattat ett beslut om att skolorna i Nådendal kan inleda sitt läsår i augusti 2011 en vecka senare än år 2010. I Åbo fattades ett motsatt beslut, dvs. ett negativt beslut på en motsvarande framställning av Turku Touring.

För att utveckla skärgårdsturismen året om har bl.a. förts fram att skärgården har en attraktion, som för människorna ut i skärgården: natur, ursprunglighet, lugn, tystnad och skärgårdens exotik. Olika former av business-turism, "förbudslags"-turism, utnyttjandet av fiskeparken (Vakka-Suomi fiskepark) för att utveckla fisketurism etc. är saker som man borde våga produktifiera och utveckla tjänsternas kvalitet. Det behövs också evenemang utanför den nuvarande säsongen (skördefester, forneldar, notdragning på vintern, askmarknad osv.). Synligheten för de lokala skärgårdsprodukterna inom turismen skapar äkta skärgårdsupplevelser. Naturturismen är också ett av utvecklingsobjekten för skärgårdsturismen i framtiden med Pan Parks-certifieringarna (Pan Parks-partnerskap), eftersom Skärgårdshavets nationalpark och Skärgårdshavets biosfärområde verkar inom området.

Det gemensamma Archipedalo -cykelturismprojekt som inleddes år 2009 tillsammans med Ålands skärgårdskommuner fortsätter man med över sommaren år 2011 och man har planerat att utvidga projektet till skärgårdskommunerna i Stockholmsområdet år 2011 via ansökan om Central Baltic-finansiering.

Båtlivet under fritiden är alltjämt ett centralt utvecklingsobjekt för skärgårdsturismen som kan skapa arbetstillfällen av helt ny typ (future marina) för den nya båtsportsgenerationen.

Allmänt kan det konstateras att trafiken med färj- och förbindelsbåtsförbindelser, som fungerar effektivt och med en tillräcklig servicenivå, tillsammans med mångsidiga turismprodukter av hög standard, befinner sig helt i en nyckelposition då man strävar efter att göra skärgårdsturismen till en europeisk attraktionsfaktor. Egentligen behandlades skärgårdsturismens infrastruktur i föregående kapitel 3.1.

Ansvariga parter: Turku Touring, turismföretagarna, kommunerna, Egentliga Finlands förbund, Egentliga Finlands ELY central, Skärgårdshavets nationalpark, Skärgårdshavets biosfärområde, Vakka-Suomi fiskepark, båtsällskapen, verksamhetsgrupperna, Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete, Åbolands Skärgårdsstiftelse.

De andra näringarna

Vid utvecklandet av de andra näringarna är utvecklandet av fiskerinäringen central. I detta nu är situationen den att 70 % av fiskråvaran kommer från utlandet. Finländsk naturfisk finns det 7 % på marknaden och 27 % finländsk odlad fisk. Redan tryggandet av en självförsörjning förutsätter effektiva åtgärder för att utveckla den finländska näringsfiskerihushållningen.

Av Vakka-Suomi fiskepark har man fått verkligen positiva erfarenheter om att utveckla ett ekologiskt fiskerinäringsområde på det kanske mest betydande fiskerinäringsområdet i vårt land. Det finns i dag sju fiskerinäringsområden av försöksnatur i vårt land, av vilka Vakka-Suomi fiskepark har kommit längst som modellområde. Åbolands Fiskarförbund samt Väståbolands stad och Kimitoöns kommun kunde åtminstone fundera på att på nytt föra fram inrättandet av ett fiskerinäringsområde till jord- och skogsbruksministeriet år 2011, då en mellanutvärdering av de nuvarande fiskerinäringsområdena har gjorts hos ministeriet på våren 2011. Ett produktionsmässigt utnyttjande av mörtfiskarna, dvs. de fiskarter som bristfälligt utnyttjats, kunde skapa nya arbetstillfällen för fiskarna. Fiskerinäringen behandlas också i punkten 3.4. Miljön.

På sista tiden har de betydande fångstskador som sälarna och storskarvarna orsakat fiskarena blivit ett stort hot för näringsfisket. De skador som sälarna orsakar har man delvis kunnat mildra genom s.k. sältoleransersättningar. Däremot är arbetet först i sin början med att lösa de omfattande problem som storskarven orsakar. För att minska säl- och storskarvstammarna och lindra fiskarnas belägenhet behövs det positiva bestämmelser. I Egentliga Finland verkar både en säl- och storskarvsdelegation för att hålla saken i styr.

Det eventuella överflyttandet av VTS-funktionerna i Pärnäs till Åbo, vilket förorsakar att antalet statliga arbetsplatser minskar, bör ersättas genom att andra av statens marina myndighetsverksamheter flyttas till verksamhetsstället i Pärnäs, vilket bör utvecklas, och där göra de nödvändiga investeringarna.

Vid utvecklandet av alla skärgårdsnärings intar givetvis utvecklandet och tillämpningen av telekommunikationerna en helt central roll.

Ansvariga parter: Egentliga Finlands ELY central, Vakka-Suomi fiskepark, kommunerna, Åbolands Fiskarförbund, Egentliga Finlands fiskarföreningar, företagen, Åbo universitet, Åbo Akademi, Åbo yrkeshögskola.

3.3. Boendet i skärgården

Framtidsvision 2020

I Egentliga Finlands skärgård

- * är befolkningsutvecklingen positiv som en attraktiv boendemiljö
- * En betydande del av fritidsinvånarna har flyttat och blivit stadigvarande invånare i skärgården.
- * Fritidsinvånarna bor långa tider i sin andrabostad till följd av att distansarbetet på deltid har ökat och det stora antalet pensionärer.
- * Vårdtjänsterna som är riktade till fritidsinvånarna sysselsätter betydligt
- * Den offentliga servicen som till stor del sköts elektroniskt fungerar väl.

Boendet i skärgården kan indelas i stadigvarande boende och fritidsboende, fastän gränsen mellan dem är vag och det är en fråga om definition.

Enligt åtgärdsförslagen i statsrådets principbeslut för att utveckla skärgården 2010-2011 är den centrala förutsättningen planläggning och byggande på stränderna för boendet. På denna punkt beaktas de riksomfattande målen för områdenas användning och beslutet om att revidera dem vid planläggningen. Planläggningen och förfarandena för avvikelse ska utvecklas så att tillräckliga möjligheter skapas för ett långvarigt boende i fritidsbostäderna och att fritidsbostäderna ändras för stadigvarande boende med beaktande av miljösynpunkterna. I fråga om de kommunsammanslagningar som Paras-projektet medfört är det skäl att granska och förenhetliga förfarandena med undantagslov, ifall de tidigare var olika i de kommuner som gått samman.

Kommunerna får på det sätt som förutsätts i markanvändnings- och bygglagen besluta om i vilken utsträckning strandområdena används för stadigvarande boende vid sidan om fritidsboendet. Kommunerna kan tillämpa anvisningarna i miljöministeriets handbok i strandplanering exempelvis

- hur planbeteckningar används både för att tillåta fritidsboende och stadigvarande boende på samma byggplats och
- att byggrätten är för de enskilda byggplatserna tillräcklig för behoven av fritidsboendet och det fasta boendet.

Nybyggnationen av fritidsbostäder tryggas genom en tillräckligt flexibel undantagspolitik redan då planerna utarbetas med beaktande av att undantagsbesluten inte försvårar uppnåendet av planens mål. Det är skäl att utveckla handledningen för byggandet så att det gör det möjligt att ändra fritidsbostäderna för användning året om.

Samarbetsgruppen för landsbygds politik har en egen temagrupp för landsbygdsboende, vars mål är att minska hindren för boendet på landet och i skärgården och främja flyttningen till landsbygden och skärgården på alla möjliga sätt. I februari 2007 blev utvecklingsprogrammet för boendet på landsbygden Boendelandsbygden 2007-2010 färdigt, vilket som bäst revideras. Temagruppen har sina egna landskapsgrupper för boende på landsbygden i nästan alla landskap och även i Egentliga Finland.

I fråga om det stadigvarande boendet framhåller statsrådets principbeslut att man organiserar utvecklingsprogram för landsbygdsboende "Boendelandsbygd 2007 – 2010", som främjar ägar- och hyresboende, vilka siktar till att trygga utbudet på tomter och reparationsbyggandet. I tätorterna och byarna borde utvecklas nya

attraktiva modeller för boendet, där stränderna utnyttjas på ett hållbart sätt. Det är också skäl att stödja en förbättring av infrastrukturen och att utsträcka elnätet till de bebodda öarna där det ännu inte finns elektricitet.

Fritidsboendet skall enligt principbeslutet utvecklas enligt förslagen i den senaste stugbarometern som publicerats av arbets- och näringsministeriet 2009.

Det är nödvändigt att utnyttja utrednings- och utvecklingsprojekt som främjar fritidsboendet och som siktar till att trygga ett tillräckligt utbud av stugor och nybyggnation, grundläggande reparation av fritidsbostäderna, att aktivera energi-, vatten- och avfallshanteringen samt trafikförbindelserna, till ett tillräckligt utbud av tomter för byaliknande stugmråden och fritidsboende bland det stadigvarande boende, till att skapa ett system för deltagande för dem som bor i stugor och att utnyttja deras kompetens, att främja ökat boende i stugan att utnyttja stugboarnas köpkraft, att främja uthyrningen av stugor och att skapa modeller för ett miljövänligt stugboende.

Det är också skäl för kommunerna att förbättra fritidsinvånarnas möjligheter att få kommunal grundservice i stugkommunen. Man utreder möjligheterna att utvidga och finansiera de hälsocentraltjänster som fritidsinvånarna behöver till sådana hälsovårdstjänster som fritidsinvånarna behöver, där det varken kan anses vara skäligt eller ändamålsenligt att hämta dem i hemkommunen.

Den nya hälsovårdslag som träder i kraft år 2011 förbättrar sakerna i detta avseende, men ställer även nya utmaningar särskilt för skärgårdens hälsocentraler. Det ska även fästas särskild uppmärksamhet under toppsäsongerna för efterfrågan på resurseringen av stugkommunernas hälsovårdspersonal och möjligheterna att utnyttja privata hälsovårdstjänster.

På längre sikt ska enligt principbeslutet behovet av och möjligheterna att lämna de fastighetsskatter som betalas av stuginvånarna obeaktade vid utjämnningen av kommunernas skatteintäkter som hör till statsandelssystemet utredas samt också på längre sikt behovet av och möjligheterna att överföra en del av de kommunalskatter som betalas av stuginvånarna till stugkommunerna.

Ovan anförda förslag kan åtminstone delvis genomföras år 2011 med de nationella och EU-anslag som finns till förfogande för Egentliga Finlands projektaktörer.

Ansvariga parter: Kommunerna, Egentliga Finlands ELY central, Varsinais-Suomen kylät ry (Egentliga Finlands byar rf), verksamhetsgrupperna, Egentliga Finlands förbund, Åbolands skärgårdsstiftelse, Åbo universitet.

3.4. Miljön

Framtidsvisionen 2020

I Egentliga Finlands skärgård

- * har det försäkrats genom planering av stränderna att vidsträcka fria stränder bevaras för det allmänna rekreationsbruket, vilken även stöder en ökad turism.
- * Naturens mångfald och utsläppsfria samhällen är anledning till stolthet för alla skärgårdsbor.
- * Skärgårdshavets tillstånd har förbättrats, vilket är en internationellt erkänd imagefaktor särskilt med hänsyn till skärgårdsturismen och ett högklassigt boende.

ISkyddet av Östersjön har i årtal varit ett centralt utvecklingsobjekt som berör staterna i hela Östersjöområdet. I Egentliga Finland innebär detta speciellt att försämringen av det känsliga tillståndet för Skärgårdshavet stoppas.

Skärgårdshavets forskningsinstitut vid Åbo universitet och Åbo Akademis institution för havsbiologi har i decennier utfört förtjänstfullt forskningsarbete och genomfört speciellt en kontinuerlig uppföljning och utforskning av Skärgårdshavets tillstånd. Skärgårdshavets nationalpark, Skärgårdshavets biosfärområde och Pro Skärgårdshavet-programmet har intagit centrala roller både vid sammanjämkandet av skyddet av Skärgårdshavet och skärgårdsnäringarna och de är det alldeles centralt även år 2011 i form av många projekt.

Det utvidgade avtalet om Pro Skärgårdshavet-programmet 2010 - 2015 har beretts under hösten 2010 så att där som motsvarande tidsperioder ingår en del, som gäller ett genomförande av Egentliga Finlands vatten- och havsvård mellan Egentliga Finlands ELY central och Egentliga Finlands förbund. Vad organisationen beträffar innebär detta att organisationen delas upp i samarbetsgruppen för Egentliga Finlands vattenskydd, ledningsgruppen och stödenheten för Pro Skärgårdshavet, i grupper för vattenförvaltningsområdet, vilka är Vakka-Suomi, Pemar å, Saloregionen och Skärgårdshavet, grundvattengruppen och de sektorvisa temagrupperna samt funktionen för främjande av medborgarverksamhet och miljömedvetenhet. Dessutom verkar Skärgårdshavets Skyddsfond som en del av Pro Skärgårdshavet-programmet i samband med Centrum Balticum-centralen.

Vid toppkonferensen "Baltic Sea Action Summit i februari 2010 fästes uppmärksamhet på Skärgårdshavets allvarliga tillstånd. Finlands regering utfäste sig vid konferensen att man före år 2020 på alla verksamhetsområden skrider till effektiverade åtgärder för att förbättra Skärgårdshavets tillstånd före år 2020. De effektiverade åtgärderna enligt utfästelsen görs under följande huvudrubriker:

1. Lantbrukets näringsbelastning minskas på det upprinningsområde som utmynnar i Skärgårdshavet.
2. Man strävar efter att vara ett föredömligt område för återvinning av näringsämnen.
3. Samhällets avloppsvattenbelastning minskas.
4. Avloppsvattenbelastningen från glesbosättningen minskas.
5. Man övergår till fosfatfria tvättmedel inom hela Östersjöområdet.
7. De miljöolägenheter som orsakas av muddringar minimeras.
8. En minskning av fosfor stöds genom fiske av s.k. mindretnyttjad fisk (mörtfiskar) och användningen av fisk som fångats i Östersjön som foder vid akvakultur (slutet kretslopp för näringsämnen).

Egentliga Finlands ELY central gjorde utifrån utfästelsen redan på våren 2010 framställningar om åtgärder i praktiken för alla punkter i utfästelsen, så att de redan pågående åtgärderna skulle kunna effektiveras och nya åtgärder inledas vilka ingår i utfästelsen. Vid budgetförhandlingarna erhöles sedan säkerhet efter olika intressebevakningsåtgärder för en fortsatt finansiering av det TEHO-projekt som inleddes för ett par år sedan och vilket strävar efter att minska lantbrukets näringsbelastning och för det delvis därmed förknippade VELMU-projektet för Egentliga Finlands del. Till övriga delar har det beklagligtvis i budgetpropositionen dock inte föreslagits nya anslag i fråga om regeringens utfästelse.

I september 2010 godkände landskapsstyrelsen genomförandeplanen för landskapsprogrammet för åren 2011 - 2012. Ett av de fem (5) viktigaste projekthelheterna i genomförandeplanen är Skyddet av Östersjön/ Förbättrandet av Skärgårdshavets tillstånd. Detta skapar en finansieringsram för att effektivisera bildandet av projekt i denna projekthelhet på området för avrinningsutsläppen av lantbruket i Egentliga Finland.

Inrättandet av Bottenhavets nationalpark har varit ett särskilt objekt för intressebevakningen liksom regeringens lagpropositionen om att utsträcka nationalparkens område till Vakka-Suomi. Egentliga Finlands förbund har stött inrättandet av Skärgårdshavets och Kurjenrahka nationalparker i landskapet. Propositionen om att utsträcka Bottenhavets nationalpark till Vakka-Suomi-området har inte fått ett sådant stöd.

Anledningen till motståndet är framför allt det faktum att havsområdet vid kusten i Vakka-Suomi i landskapsplaneringen är särskilt ett område som koncentrerar sig på fiskerinäringen. I anslutning till det har området i det förslag till landskapsplan som håller på att färdigställas beteckningen "En utvecklingszon för Bottenhavets fiske och fiskerinäring", vilket innefattar planeringsbestämmelsen "Åtgärderna i området ska vara sådana som främjar områdets mångsidiga användning och stöder verksamhetsförutsättningarna för fiskerinäringen. En utvecklingsplan ska göras upp för området, vilken sammanjämkar specialvärdena och verksamheterna."

Enligt Egentliga Finlands förbunds uppfattning ska området utvecklas som en s.k. fiskepark. Detta har också varit åsikten av Satakuntaförbundet som driver sitt eget landskap till området. I det av EU finansierade Life-Costra-projektet (2004) gjordes som ett pilotprojekt en utredning för Nystad som en strategi för en enhetlig användning och skötsel av kustområdena. Målet var en behärskad sammanjämkning av fiskerinäringen, turismen, industrin, sjöfarten, rekreationen, fritidsbebyggelsen och skyddet på detta område. Alla de centrala aktörerna inom området var med i detta arbete med växelverkan. Området har alltså en stark vilja att fortsätta detta arbete.

Havsområdet utanför Vakka-Suomi har setts som ett potentiellt område i öppna havet för fiskodling. Utredningsarbetet i anslutning till det utgör föremål för ELY centralernas och Forststyrelsens utredning om lokaliseringstyrning. Nationalparken skulle, om den förverkligas, begränsa även detta utvecklingsarbete genom vilket man strävar efter att minimera olägenheterna från fiskerihushållningen för vattenskyddet, rekreationen och fritidsboendet.

Lagpropositionen motiveras med de positiva verkningarna för regionens turisminkomst. Lagpropositionen stöder inte detta på något sätt. De viktigaste turismobjekten som är belägna på Egentliga Finlands område, fortön Katanpää och Enskärs fyr är i statens ägo och förvaltas av Forststyrelsen. Vardera har under den senaste 10-årsperioden i huvudsak utvecklats bl.a. med EU-projektmedel som beslutats på landskapsnivå. Vardera objektet skulle kräva av dess ägare betydande finansiering för arbeten med restaurering och underhåll, för att turisminkomsterna från dem väsentligt kunde öka från i dag. Nationalparken förändrar inte på något sätt dessa projekts attraktion och betydelse.

I sitt utlåtande till miljöministeriet i frågan förde landskapsstyrelsen fram att lagförslaget ska remitteras för ny beredning och så att Egentliga Finlands område avgränsas utanför Bottenhavets nationalpark. De små ändringar och preciseringar som hade gjorts i den slutliga lagpropositionen har inte förändrat lagpropositionens grundläggande karaktär.

De centrala grundläggande handlingar som beretts i Egentliga Finlands förbund visar att Egentliga Finland vill "stödja verksamhetsförutsättningarna för fiskodlingen, främja styrningen av fiskodlingens placering och genomföra Vakka-Suomi fiskepark". Förbundet har också fört fram att lagpropositionen om Bottenhavets nationalpark ska ändras så att det begränsas att gälla endast området för landskapet Satakunta.

I fråga om vindkraften beslutade Egentliga Finlands förbunds skärgårdskommission på hösten 2010 att kommissionen under våren 2011 intar en gemensam hållning om landskapets skärgård och att representanterna för kommissionen för fram denna åsikt vid Skärgårdsdelegationens riksomfattande skärgårdsseminarium i Malax i Österbotten.

Under den process för landskapsplanen, vilken som bäst är under behandling, tar landskapsfullmäktige ställning till vindkraften i december 2010.

Ansvariga parter: Egentliga Finlands ELY central, Egentliga Finlands förbund, kommunerna, Pro skärgårdshavets-programmet, Skärgårdens biosfärområde, Skärgårdshavets nationalpark, Skärgårdshavets Skyddsfond,

Åbolands Skärgårdsstiftelse, Egentliga Finlands naturskyddsdistrikt, Åbo universitet, Åbo Akademi, Åbo yrkes-högskola, Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete.

3.5. Skärgårdskulturen

Framtidsvisionen 2020

I Egentliga Finlands skärgård

- * är den på traditioner rika tvåspråkiga kulturen levande, mångfaldig och internationell,
- * är invånarnas identitet stark och
- * den livskraftiga skärgården upplevs som en gemensam rikedom såväl nationellt som internationellt.

Det viktiga i serien kulturevenemang som varar hela året 2011 är även från Egentliga Finlands skärgårds synpunkt sett Åbo stads år som kulturhuvudstad i Europa 2011 och dess kopplingar med evenemang till skärgården. Ett av målen för kulturhuvudstadsåret är att under det sista veckoslutet i augusti utvidga evenemanget Forneldarnas natt, som redan verkat i årtal till att omfatta skärgårdsområdena i hela Östersjöområdet.

I anslutning till kulturhuvudstadsåret ordnar bl.a. Åbo Akademi Skärgårdsinstitut i Skärgårdscentret i Korpoström i slutet av augusti 2011 i samarbete med projektet "Contemporary Art Archipelago" (CAA) en internationella forskarkonferens "Archipelago logic" samt likaså i augusti 2011 en internationell utställning "Archipelago Art Expo" med en stark koppling till den lokala skärgårdskulturen. Skärgårdsinstitutet har även flera andra projekt under planering, vilka hänför sig till skärgårdskulturen för år 2011.

På Skärgårdshavets biosfärområde är också flera skärgårdskulturevenemang under planering för år 2011.

De centrala tyngdpunktsområdet speciellt för Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete utgörs av skärgårdskulturen. Under år 2011 satsar Skärgårdssamarbetet på olika kulturevenemang och kulturprojekt. "De tre skärgårdarnas Kulturting" ordnas till exempel som ett årligen återkommande evenemang i oktober 2011. Därtill är flera kulturdominerade projekt aktuella under år 2011.

Ansvariga parter: Åbo som Europas kulturhuvudstad året 2011, Turku Touring, skärgårdskommunerna, Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi, Skärgårdshavets biosfärområde, Nordiska ministerrådets Skärgårdssamarbete.

